

HARBIY XIZMATCHILARDA LIDERLIK FAOLIYATINI AMALGA OSHIRISHDA MA'NAVY-AXLOQIY QAROR QABUL QILISHNING O'RNINI

Ergashev Shohimardon

Quruqlikdagi qo'shinlar institutining 5-bosqich kursanti

Annotatsiya: Mazkur maqolada harbiy xizmatchilar faoliyatida liderlik sifatlarini namoyon etishda ma'naviy-axloqiy qaror qabul qilishning ahamiyati tahlil qilingan. Zamonaviy harbiy boshqaruv tizimida rahbarning nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalari, balki uning ma'naviy yetukligi, axloqiy qadriyatlarga sodiqligi ham muhim omil hisoblanadi. Tadqiqot davomida harbiy jamoalarda ishonch, intizom va jipslikni ta'minlashda ma'naviy-axloqiy qarorlarning o'rnini yoritilib, liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari ko'rsatib berilgan. Shuningdek, harbiy ta'lim muassasalarida bo'lajak ofitserlarning ma'naviy-axloqiy kompetentligini shakllantirish zarurligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: liderlik, harbiy xizmatchi, ma'naviy-axloqiy qaror, liderlik kompetensiyasi, harbiy ta'lim, kasbiy mas'uliyat, vatanparvarlik, axloqiy qadriyatlar.

Bugungi globallashuv va geosiyosiy jarayonlar sharoitida harbiy xizmatchilar zimmasiga yuklatilayotgan vazifalar tobora murakkablashib bormoqda. Zamonaviy harbiy rahbar nafaqat yuqori darajadagi kasbiy tayyorgarlikka ega bo'lishi, balki murakkab vaziyatlarda tezkor, adolatli va ma'naviy jihatdan asoslangan qarorlar qabul qila olishi zarur. Ayniqsa, harbiy jamoani boshqarishda rahbarning axloqiy pozitsiyasi, shaxsiy namunasi va ma'naviy fazilatlari jamoa faoliyatining samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

Liderlik tushunchasi faqat buyruq berish yoki boshqarish bilan cheklanmaydi. U insonlarni umumiy maqsad sari birlashtirish, ularda ishonch uyg'otish, mas'uliyat hissini shakllantirish va murakkab vaziyatlarda to'g'ri yo'lni tanlash qobiliyatini ham o'z ichiga oladi. Shu sababli harbiy lider faoliyatida ma'naviy-axloqiy qaror qabul qilish alohida ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Harbiy xizmat faoliyati yuqori darajadagi intizom, mas'uliyat va fidoyilikni talab etadi. Har qanday harbiy rahbar tomonidan qabul qilinadigan qaror nafaqat

topshiriqning bajarilishiga, balki shaxsiy tarkibning ruhiy holati, jamoadagi ishonch muhiti va xizmat samaradorligiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois qaror qabul qilish jarayonida axloqiy me'yorlar va ma'naviy qadriyatlarga tayanish muhim hisoblanadi.

Ma'naviy-axloqiy qaror – bu shaxsning umuminsoniy va kasbiy qadriyatlar asosida eng maqbul yechimni tanlashidir. Harbiy rahbar uchun bunday qaror adolat, qonuniylik, vatanparvarlik, inson qadr-qimmatini hurmat qilish va xizmat burchiga sadoqat tamoyillariga asoslanishi zarur.

Harbiy liderning ma'naviy fazilatlarini uning boshqaruv uslubida yaqqol namoyon bo'ladi. Halollik, mas'uliyat, jasorat, fidoyilik va adolat kabi sifatlar jamoada rahbarga nisbatan ishonchni mustahkamlaydi. Ishonch mavjud bo'lgan jamoada xizmat intizomi kuchayadi, o'zaro hurmat va hamkorlik rivojlanadi. Natijada harbiy bo'linmaning jangovar tayyorgarligi ham yuqori darajaga ko'tariladi.

Murakkab va ekstremal vaziyatlarda qabul qilinadigan qarorlar ko'pincha axloqiy tanlov bilan bog'liq bo'ladi. Bunday sharoitlarda liderning hissiyotlarga berilmasdan, vaziyatni xolis baholashi, qonun va harbiy nizomlarga amal qilishi hamda insonparvarlik tamoyillarini saqlab qolishi muhim ahamiyat kasb etadi. Aynan ma'naviy barqarorlik rahbarning to'g'ri qaror qabul qilishiga xizmat qiladi.

Harbiy ta'lim tizimida liderlik kompetensiyasini rivojlantirish jarayonida ma'naviy tarbiyaga alohida e'tibor qaratilishi lozim. Kursantlarda kasbiy bilim bilan bir qatorda axloqiy tafakkur, tanqidiy fikrlash, ijtimoiy mas'uliyat va ma'naviy immunitetni rivojlantirish zamonaviy harbiy pedagogikaning ustuvor vazifalaridan biridir.

Bugungi axborot makonida turli mafkuraviy va psixologik tahdidlar harbiy xizmatchilarning dunyoqarashiga ham ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli liderning ma'naviy-axloqiy qaror qabul qilish kompetensiyasi uning axborot tahdidlariga nisbatan barqarorligini ham ta'minlaydi. Bunday rahbar shaxsiy namunasi orqali jamoada sog'lom ma'naviy muhitni shakllantira oladi.

Harbiy tashkilotlarda samarali liderlikni shakllantirish quyidagi omillarga bog'liq:
ma'naviy qadriyatlarga sodiqlik;
kasbiy kompetensiyaning yuqori darajasi;
axloqiy mas'uliyat hissining rivojlanganligi;
adolatli boshqaruv uslubi;

jamoalar bilan ochiq va ishonchli muloqot.

Mazkur omillar uyg'unlashgandagina harbiy rahbar xizmat faoliyatida yuqori natijalarga erishishi va jamoani umumiy maqsad sari safarbar eta olishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, harbiy xizmatchilar faoliyatida liderlikni samarali amalga oshirish ma'naviy-axloqiy qaror qabul qilish madaniyati bilan chambarchas bog'liq. Rahbarning axloqiy yetukligi jamoada ishonch, intizom va mas'uliyat muhitini shakllantiradi hamda xizmat samaradorligini oshiradi. Zamonaviy harbiy ta'lim tizimida bo'lajak ofitserlarning ma'naviy-axloqiy kompetensiyasini rivojlantirish, ularni murakkab vaziyatlarda to'g'ri va adolatli qaror qabul qilishga tayyorlash dolzarb vazifa hisoblanadi. Bu esa harbiy boshqaruv sifatini oshirish, Vatan himoyachilarining kasbiy salohiyatini mustahkamlash va milliy xavfsizlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: Adolat, 2023.
3. Musurmonova O. *Ma'naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi*. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
4. Northouse P.G. *Leadership: Theory and Practice*. 9th ed. – Sage Publications, 2022.
5. Yukl G. *Leadership in Organizations*. 9th ed. – Pearson Education, 2020.
6. Johnson C.E. *Meeting the Ethical Challenges of Leadership*. 7th ed. – Sage Publications, 2021.
7. Huntington S.P. *The Soldier and the State*. – Harvard University Press, 1957.
8. Army Doctrine Publication (ADP) 6-22. *Army Leadership and the Profession*. Washington, DC, 2019.